

EU4GREEN

RP 1-6: KODEKS DOBRE
POLJOPRIVREDNE PRAKSE -
KLJUČNI ELEMENTI ZA
EFIKASNU UPOTREBU AZOTA

septembar 2025. godine

With funding from

Funded by
the European Union

Austrian
Development
Cooperation

umweltbundesamt^U
ENVIRONMENT AGENCY AUSTRIA

ODRICANJE OD ODGOVORNOSTI

Projekat koji sprovodi *Umweltbundesamt Austria* finansiraju Evropska unija i Austrijska razvojna saradnja. Za sadržaj ove publikacije isključivo je odgovorna agencija Umweltbundesamt GmbH. Stavovi navedeni u ovom dokumentu ne mogu se smatrati za zvanično mišljenje Evropske unije, Vlade Austrije, niti vlada Zapadnog Balkana. Ovaj dokument, sve reference na korisnike sa Zapadnog Balkana i sve mape date u ovom dokumentu ne dovode u pitanje status niti suverenitet bilo koje teritorije, određivanje međunarodnih granica i razgraničenja, kao ni naziv bilo koje teritorije, grada ili područja. Odrednicom Kosovo ne prejudicira se bilo kakav stav o statusu i u skladu je sa rezolucijom 1244/1999 SB UN i mišljenjem MSP-a o kosovskoj deklaraciji o nezavisnosti.

Impresum:

Vlasnik i urednik:
Umweltbundesamt GmbH
Spittelauer Lände 5, 1090 Vienna, Austria

Autori:

Betina Švarcl (Bettina Schwarzl), Manuela Bergler (Manuela Bürgler) (Umweltbundesamt GmbH)

septembar 2025. godine

Sadržaj

1.	Ciljevi i način korišćenja ove brošure.....	3
1.1	Upravljanje azotom prema zahtevima Direktive EU o nitratima (91/676/EEZ).....	3
1.2	Definicije.....	4
1.3	Kako ova brošura može da pomogne.....	4
1.4	Zašto je upravljanje azotom važno i kako koristi poljoprivrednicima?.....	5
2.	6 ključnih elemenata kodeksa dobre poljoprivredne prakse prema Direktivi EU o nitratima (91/676/EEZ).....	6
2.1	Periodi kada nanošenje đubriva nije pogodno.....	6
2.2	Nanošenje đubriva na zemljištu pod oštrim nagibom.....	7
2.3	Nanošenje đubriva na zemljištu zasićenom vodom, poplavljenom ili prekrivenom snegom.....	8
2.4	Nanošenje đubriva u blizini vodotokova.....	9
2.5	Kapacitet i struktura skladišta za stajsko đubrivo.....	11
2.6	Procedure za nanošenje đubriva, uključujući stopu i ravnomerno rasprostiranje ..	13
	Literatura	15
	Aneks: Izlučivanje azota i proizvodnja đubriva kod stoke	16

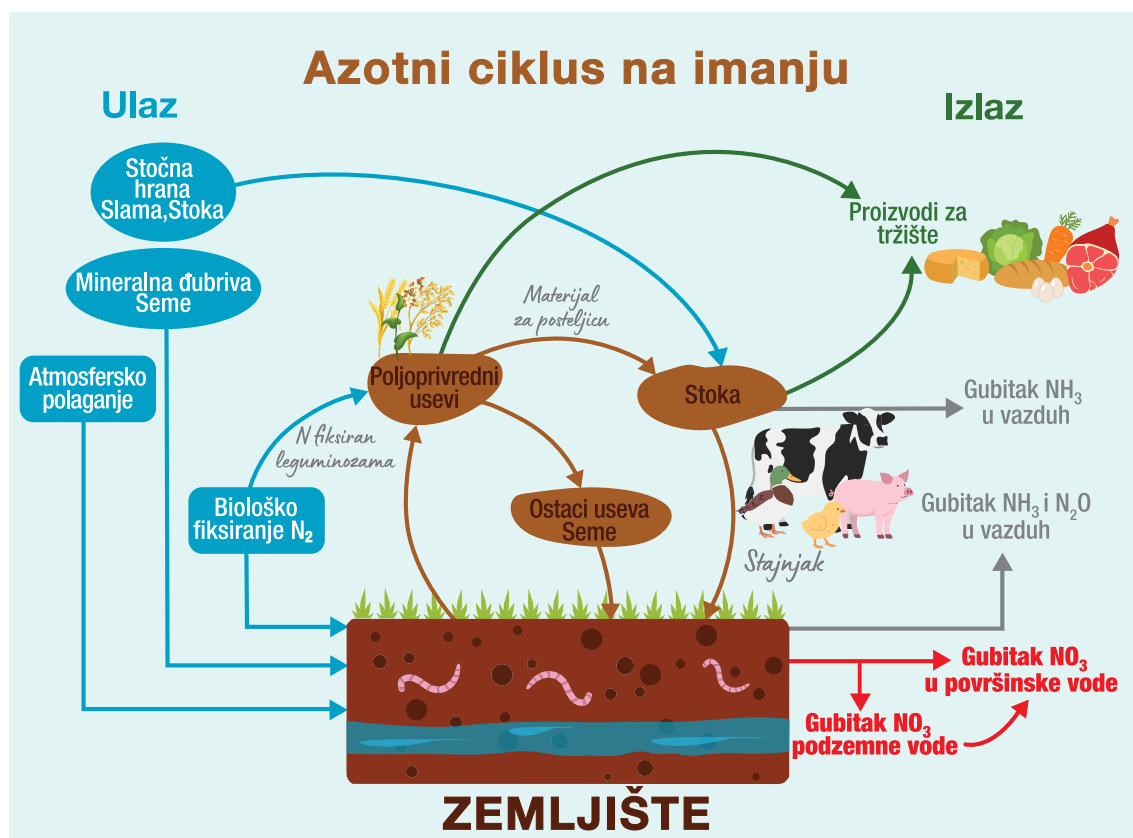
1. CILJEVI I NAČIN KORIŠĆENJA OVE BROŠURE

1.1 Upravljanje azotom prema zahtevima Direktive EU o nitratima (91/676/EEZ)

Cilj Direktive o nitratima jeste da se zaštiti kvalitet vode u čitavoj Evropi tako što bi se sprečilo da nitrati iz poljoprivrednih izvora zagađuju podzemne i površinske vode i promovisanjem primene kodeksa dobre poljoprivredne prakse radi efikasnog korišćenja azota.

Direktiva ima za cilj da se smanji zagađenje voda nitratima koji se koriste u poljoprivredi putem:

- praćenja koncentracije nitrata u vodnim telima,
- određivanja zona osetljivih na nitrati i
- uspostavljanja kodeksa dobrih poljoprivrednih praksi i mera za sprečavanje i smanjenje zagađenja voda nitratima.

Smanjenje gubitka hranljivih materija u podzemne i površinske vode znači da je više hranljivih materija dostupno poljoprivrednicima, te se smanjuje potreba za skupim dodavanjem mineralnih đubriva. Cilj je da se efikasnost primene azota poveća na nivou imanja i da se u najvećoj mogućoj meri zatvori azotni ciklus imanja.

Azot je od ključne važnosti za proizvodnju poljoprivrednih useva i može se primeniti u vidu komercijalno proizvedenih mineralnih đubriva, kao i putem organskih đubriva kao što su

stajsko đubrivo, kompost ili kanalizacijski mulj. Još jedan važan izvor azota u agroekosistemima jeste fiksacija biološkog azota putem leguminoza, kao što su lucerka, detelina, mešavine deteline i trave, soja, grašak i bob.

Međutim, kad se koristi preterano ili pod lošim uslovima, azot može da bude značajan izvor zagađenja vode i vazduha, s negativnim uticajem i na biodiverzitet i na klimu.

Zagađenje voda znači gubitak nitrata ka podzemnim i površinskim vodama. Nitrati mogu da se proceđuju iz zemljišta u podzemne vode. Površinski odliv vode i erozija zemljišta mogu da dovedu do gubitka nitrata u površinske vode. Zagađenje vazduha uzrokuju gubici azota u gasu u vidu amonijaka, uglavnom iz stajskog i mineralnog đubriva - naročito uree - i u manjoj meri iz zemljišta. Osim toga, gasoviti gubici azota iz zemljišta mogu da se jave kao klimatski relevantni azotni oksid, uglavnom nakon đubrenja vlažnog i sabijenog zemljišta sa anaerobnim uslovima (nepotpuna denitrifikacija).

1.2 Definicije

Tečni stajnjak se odnosi na tečnu komponentu izlučevina stoke (urin) kada se prikuplja odvojeno od čvrstih komponenata.

Čvrsti stajnjak se odnosi na čvrstu komponentu izlučevina stoke (stajnjak). On se često meša sa materijalom koji se koristi kao posteljica za životinje u štalama, kao što je slama.

Polutečni stajnjak predstavlja mešavinu čvrste i tečne komponente izmeta stoke (zbirno urin + čvrsti stajnjak). Ponekad se ova mešavina razređuje vodom da bi se ravnomernije mogla prostirati po polju kao đubrivo.

1.3 Kako ova brošura može da pomogne...

Cilj ove brošure jeste da se poljoprivrednicima u Srbiji pruži podrška u povećanju efikasnosti korišćenja azota putem zatvaranja azotnih ciklusa na imanjima i sprečavanja gubitaka azota u okruženje.

Šest ključnih elemenata po Direktivi EU o nitratima pokazuju kako sačuvati azot za imanje i za gajene biljke (prehrambene i stočne), čime se smanjuje gubitak azota u vazduh i vodu. U brošuri se navodi šest elemenata Kodeksa dobre poljoprivredne prakse u skladu sa Direktivom o nitratima:

1. Periodi kada nanošenje đubriva nije pogodno
2. Nanošenje đubriva na zemljištu pod oštrim nagibom
3. Nanošenje đubriva na zemljištu zasićenom vodom, poplavljenom ili prekrivenom snegom
4. Uslovi za nanošenje đubriva u blizini vodotokova
5. Kapacitet i struktura skladišta za stajsko đubrivo
6. Procedure za nanošenje đubriva, uključujući stopu i ravnomerno rasprostiranje

Osim toga, ova brošura uključuje tabelu sa srednjim vrednostima azota da bi se omogućio proračun hranljivih materija i đubriva na nivou imanja, kao što je prosečan sadržaj azota u đubrivu, prosečna količina izlučenog azota po kategoriji stoke i zapreminski kapacitet za skladištenje đubriva.

Ciljna grupa ove brošure su poljoprivrednici i poljoprivredni savetnici zainteresovani za unapređenje upravljanja hranljivim materijama na imanjima.

1.4 Zašto je upravljanje azotom važno i kako koristi poljoprivrednicima?

Zagađenje zemljišta, vode i vazduha proceđivanjem i oticanjem đubriva ne utiče samo na životnu sredinu, već i na ljudsko zdravlje sadašnjih i budućih generacija. Odgovornim poljoprivrednim praksama obezbeđuje se čista voda za piće i plodno zemljište za siguran izvor hrane.

Od posebne važnosti za poljoprivrednike je finansijski aspekt. Gubitak hranljivih materija zbog neodgovarajućeg nanošenja đubriva dovodi do gubitka vrednih resursa imanja. Efikasnim korišćenjem đubriva štede se dodatni troškovi za mineralna đubriva i obezbeđuju stabilni prinosi useva. Ovo može da dovede do viših primanja poljoprivrednika i sigurnije finansijske situacije porodičnih imanja. Stajsko đubrivo je jeftin, važan izvor azota na imanjima sa stokom.

Gubitak hranljivih materija	↓
Troškovi veštačkih đubriva	↓
Prinosi useva	✓
Prihodi poljoprivrednika	✓

2. 6 KLJUČNIH ELEMENATA KODEKSA DOBRE POLJOPRIVREDNE PRAKSE PREMA DIREKTIVI EU O NITRATIMA (91/676/EEZ)

2.1 Periodi kada nanošenje đubriva nije pogodno

O čemu se radi?

Primenjivati hranjive materije samo tokom sezone rasta u odgovarajućim klimatskim uslovima.

- ⇒ Ciljati nanošenje đubriva na periode kada je usevima potreban azot. Ovim se sprečava gubitak hranjivih materija u vodu (npr. bez nanošenja đubriva zimi ili tokom suše leti)
- ⇒ Ne postoji precizan sistem kojim bi se odredili ti periodi, pošto svaki region ima posebne uslove. Zavisí od poljoprivredne prakse, klime i uslova zemljišta, kada je gubitak hranjivih materija najverovatniji.

©Mevlida Dudo-Suvakic

Šta to znači za moje imanje?

- ⇒ Definisati neophodan skladišni kapacitet za skladištenje stajnjaka da bi se izbeglo nanošenje stajnjaka tokom tih perioda (Element 5).

FAKTORI KOJI UTIČU NA DEFINISANJE PERIODA:

1. Periodi sa slabom stopom infiltracije vode: kiseljenje, formiranje pokorice i zasićenje zemljišta vodom.
2. Period kada je rast useva tek uspostavljen ili inhibiran zbog hladnoće ili kad se zemljište ostavlja jalovo.
3. Period kada padavine (uključujući otapanje) premašuju stopu infiltracije vode u zemljište, u zavisnosti od:
 - prosečnog mesečnog viška padavina
 - vremenskih obrazaca prijema i kapaciteta prijema određenih vrsta useva
 - prisustva ili odsustva pokrovnih useva i vegetacijskih zaštitnih pojaseva
 - primene navodnjavanja.

SRBIJA:

Ne preporučuje se nanošenje đubriva između **15. novembra** i **15. marta** (nepredvidivi vremenski uslovi, na polju nema vegetacije, zimskim usevima treba veoma malo ili nimalo hranjivih materija).

2.2 Nanošenje đubriva na zemljištu pod ostrim nagibom

O čemu se radi?

Nakon što se đubrivo nanese na brdovitom ili zemljištu pod nagibom (nagib od 15% ili više), kiša ili erozija tla mogu da dovedu do oticanja hranljivih materija (azota i fosfora). To dovodi do gubitka važnih hranljivih materija potrebnih za rast biljaka. Osim toga, đubrivo koje se spira se prenosi u obližnja vodna tela i zagađuje ih.

U **Srbiji** se đubrivo ne nanosi na strmim nagibima na kojima je rizik oticanja visok. Preporučuje se zaoravanje nanetog polutečnog stajnjaka u roku od 6 sati, a čvrstog stajnjaka u roku od 24 sata, osim u slučaju lošeg vremena ili kvara opreme.

ŠTA RADITI DA BI SE SPREČIO RIZIK OD OTICANJA HRANLJIVIH MATERIJA:

Uspostaviti područja sa vegetacijom tokom čitave godine (npr. pašnjake umesto polja)
 Đubrivo ugraditi brzo nakon nanošenja (naročito za tečni stajnjak, đubrivo od biogasa, ostatke od fermentacije, nestabilizovana đubriva od uree i neisušen kanalizacioni mulj)

Deljenje količina đubriva (delimično nanošenje tokom vremena)

Posebne zaštitne mere za useve koji se naročito kasno razvijaju u proleće (npr. repa, kukuruz, bob, soja): Kultivacija na čitavoj padini ili sa drugim metodama kultivacije kojima se sprečava oticanje (npr. malčiranje i bez oranja), poprečni jarci sa biljnim pokrivačem.

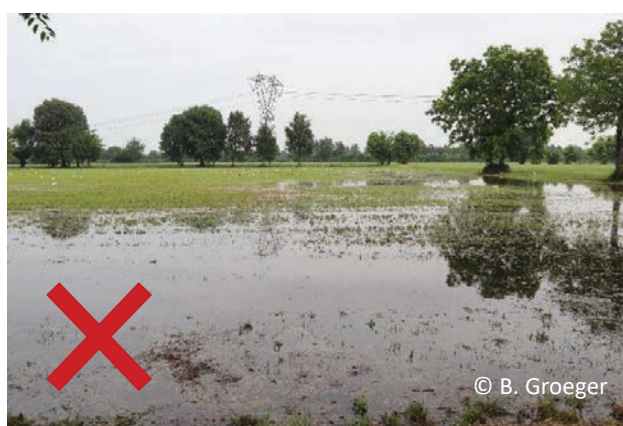
© Mevlida Dudo-Suvakic

Poljoprivredna polja pod nagibom sa kojih đubrivo može da se spere

2.3 Nanošenje đubriva na zemljištu zasićenom vodom, poplavljenom ili prekrivenom snegom

O čemu se radi?

Smrznuto zemljište i snežni pokrivač ograničavaju kretanje hranljivih materija u zemlju i u velikoj meri povećavaju rizik da se hranjive materije prenesu u površinske vode putem oticanja. Isto važi za zemljište zasićeno vodom. Ovo se često javlja nakon što je zemlja poplavljena zbog neuobičajenog jakih kiša ili kada se reke i potoci preliju. Prema tome, pod tim uslovima ne bi trebalo vršiti đubrenje. Ovo važi u istoj meri za obradivu zemlju, kao i za površine pod travom. Osim toga, upotreba teških mašina u veoma vlažnim uslovima može da dovede do ozbiljnog sabijanja zemljišta.

U Srbiji đubrivo ne bi trebalo nanositi tokom jakih kiša kada postoji ozbiljan rizik oticanja ili procedivanja. Osim toga, ne bi trebalo da se nanosi na preplavljenom, poplavljenom, smrznutom ili snegom pokrivenom zemljištu ili kada su prognozirane jake kiše u roku od 48 časova.

Slede neki od pokazatelja nepovoljnih uslova za đubrenje:

Zemljište zasićeno vodom: zemljište je toliko vlažno da ne može da upije još vode, na primer posle jakih kiša. Preporučuje se provera vremenske prognoze za narednih 48 sati pre nanošenja đubriva. Ovim može da se spreči gubitak vrednog đubriva putem oticanja.

Poplavljeno zemljište: zemljište je poplavljeno zbog preliivanja vodotokova i ne može da upije još vode. Nanošenje đubriva u područjima koja redovno plave bi trebalo ograničiti na sezonu rasta kada je prijem u usevima na visokom nivou.

Snegom prekriveno zemljište: ako je manje od polovine zemljišta na polju bez snega.

Smrznuto zemljište: ako se zemlja ne otapa tokom dana.

Službeni glasnik RS, br. 23/2023

2.4 Nanošenje đubriva u blizini vodotokova

O čemu se radi?

Zaštitne zone štite vodna tela od oticanja đubriva. Prema tome, izbegavati neposredan prodor hranljivih materija u površinske vode održavanjem određenog rastojanja između nađubrene površine i površinskih voda.

Preporuka:

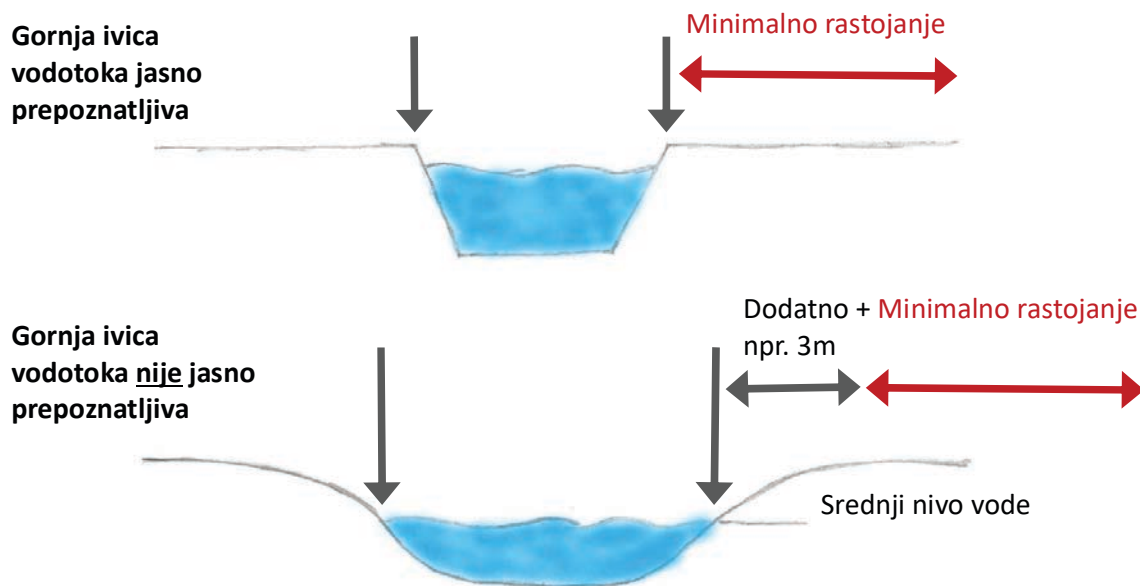
Upostaviti trajni biljni pokrivač oko 3 m od ivice vodotoka. Njega ne bi trebalo orati i trebalo bi da se obnavlja najviše svakih 5 godina. Ova mera pomaže da se spreči gubitak vrednog đubriva u vodu.

Primer: Širine zaštitnih zona u Austriji	Nagib u %	Rastojanje od stojećih vodnih tela	Rastojanje od tekućih vodnih tela
Obradivo polje	< 10 %	20 m	10 m
		10 m (pokriveno živim biljkama tokom čitave godine)	3 m (pokriveno živim biljkama tokom čitave godine)
	> 10 %	20 m	5 m (pokriveno živim biljkama tokom čitave godine)
Zemljište pod travom	< 10 %	10 m	3 m
	> 10 %	20 m	5 m

©Harald Loishandl-Weisz

Referentne tačke za minimalna rastojanja od vodotokova

©Umweltbundesamt (izmenjeno iz Hölzl 2024)

U Srbiji se preporučuju sledeća rastojanja za zaštitu vodotokova i bunara:

- minimalno rastojanje od 5 metara od tekućih vodnih tela
- minimalno rastojanje od 10 metara od stojećih voda,
- minimalno rastojanje od 50 metara od bunara ili bušotina dubine do 20 metara koje se koriste za pijaću vodu ili obradu mleka.

2.5 Kapacitet i struktura skladišta za stajsko đubrivo

O čemu se radi?

Bezbedno i sigurno skladištenje stajnjaka da bi se sprečilo zagađenje vode oticanjem i proceđivanjem u zemlju i površinske vode.

- ⇒ Stanje kontejnera ili podloga za skladištenje: nepropusni sudovi, nepropusne betonske površine, kontrolisano ispuštanje ocednih voda u nepropusnu jamu za sakupljanje
- ⇒ Dovoljan skladišni kapacitet sprečava nanošenje đubriva u neodgovarajuće vreme.

PRORAČUN SKLADIŠNIH KAPACITETA

Skladišne kapacitete bi trebalo prilagoditi na najduži period tokom kog nanošenje đubriva nije pogodno

→ Ključni element 1

- Preporučeni minimalni skladišni kapacitet za stajnjak na imanju sa stokom je 6 meseci
- Ne zaboravite da uključite i količinu padavina i vodu iz procesa čišćenja

Savet: KAKO PRORAČUNATI KAPACITET REZERVOARA ZA SKLADIŠTENJE STAJNJAKA

Količine akumulacije stajnjaka za svaku od kategorija stoke date su u aneksu

Proizvodnja stajnjaka po grlu mesečno × broj grla × 6 meseci

= Minimalan skladišni kapacitet za 6 meseci (m³)

Šta to znači za moje imanje?

Formule i jedinice za proračun:

- ⇒ Polutečni stajnjak: 1t = 1 m³
- ⇒ Čvrst stajnjak: Goveda: 0,83 t = 1 m³. Svinje: 0,91 t = 1 m³, Živina: 0,5 t = 1 m³, Ovce/Koze: 0,7 t = 1 m³

Proračun površine podloge za stajnjak:

Ukupno čvrstog stajnjaka (m³) za šestomesečni period

$$\frac{\text{-----}}{2} = \text{površina podloge za stajnjak (m}^2\text{)}$$

Skladištenje stajnjaka u Srbiji (Akcioni program za 2018. godinu)

Kapaciteti za skladištenje stajnjaka bi trebalo da pokrivaju najmanje **6 meseci**, ali se preporučuje izgradnja većih kapaciteta da bi se obezbedila maksimalna fleksibilnost.

Čvrsti stajnjak: skladišti se na betonskoj vodootpornoj platformi. Trebalo bi da ima kanal za sakupljanje da bi se sprečilo curenje u podzemne i površinske vode.

Polutečni i tečni stajnjak: sakuplja se i skladišti u nepropusnom rezervoaru za mulj. Po mogućstvu bi trebalo da bude pokriven.

Objekti za skladištenje stajnjaka bi trebalo da se izgrade najmanje:

- na **3 m** rastojanja od spoljne ivice vodotoka sa koritom od 5 m ili više
- na **10 m** rastojanja od spoljne ivice korita vodotoka na terenu sa nagibom duž vodotoka sa nagibom većim od 10%
- na **20 m** rastojanja od spoljne ivice korita jezera ili druge stajaće vode
„Službeni glasnik RS“, br. 81/06

Kao podrška za odgovarajuće upravljanje stajnjakom, **ulaganja** u skladištenje i rukovanje stajnjakom subvencionirane Program za ruralni razvoj 2021-2027 (IPARD III-Program Instrumenta za pretpristupnu pomoć za ruralni razvoj). Za više informacija:

<https://ipard.gov.rs/>

2.6 Procedure za nanošenje đubriva, uključujući stopu i ravnomerno rasprostiranje

O čemu se radi?

Procedure za nanošenje đubriva, uključujući stopu i ravnomerno rasprostiranje, kako hemijskog đubriva, tako i stočnog đubriva, kojim se gubitak hranljivih materija u vodu održava na prihvatljivom nivou.

⇒ Direktivom o nitratima uspostavljena je maksimalna granica za količinu azota koji se nanosi iz stočnog đubriva: 170 kg N po hektaru godišnje.

Savet: KAKO PRORAČUNATI UKUPNE GODIŠNJE KOLIČINE AZOTA U STOČNOM STAJNJAKU DOSTUPNE NA IMANJU

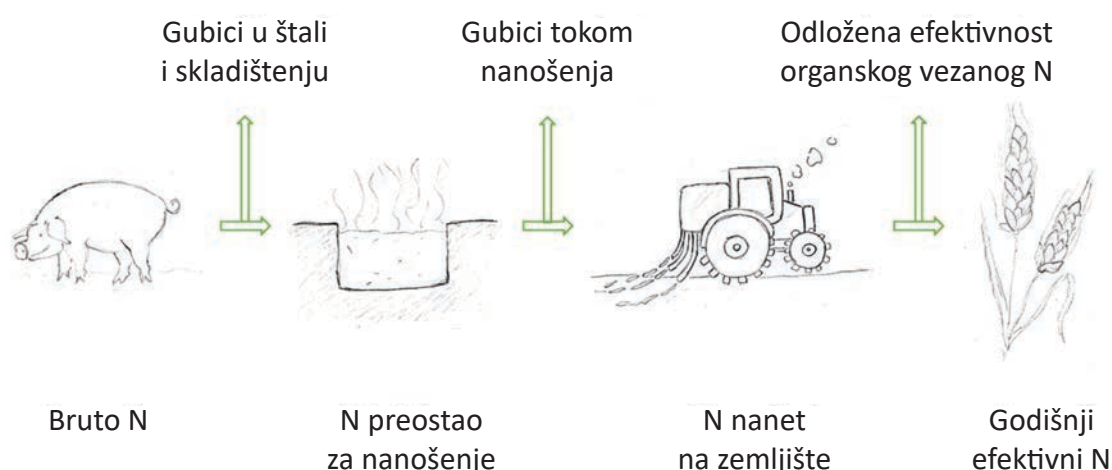

Količine azota po kategoriji stoke i godini date su u aneksu

**Izlučivanje azota po grlu × broj grla
= ukupan azot (kg) u stajnjaku tokom jedne godine**

ŠTA BI TREBALO DA SE UZME U OBZIR?

- Koeficijenti izlučivanja azota po kategoriji životinje za proračun količina azota dostupnih u stajnjaku
- Deljenje količina đubriva
- Preciznost rasprostiranja đubriva: oprema mora da bude odgovarajuća da bi ispravno delila i prostirala đubriva
- Ugrađivanje đubriva
- Vremenski uslovi i vetar

©Umweltbundesamt/Manuela Bürgler

Procedure za đubrenje u Srbiji (Nacrt Akcionog programa za 2018. godinu)

Predviđene dozvoljene količine azota za đubrenje:

- 210 kg/ha godišnje, tokom perioda od 4 godine nakon što Srbija pristupi EU
- 170 kg/ha godišnje, po isteku 4 godine nakon što Srbija pristupi EU

Prilikom nanošenja stajnjaka, isparavanje azota u vazduh bi trebalo smanjiti što je više moguće tokom utovara, transporta i prostiranja po poljima. Osim toga, trebalo bi primeniti sledeće mere:

- Kontrolisati primenu đubriva u područjima osetljivim na nitrata na osnovu potreba useva, postojećeg nivoa azota i fosfora u zemljištu i laboratorijski ispitanog sadržaja hranljivih materija u stajnjaku.
- Voditi evidenciju o svakom nanošenju đubriva, uključujući godišnje kupljene količine, vrstu, sadržaj hranljivih materija, datum nanošenja i količinu, kao i mesto i dimenzije parcele, što je takođe deo Kodeksa dobre poljoprivredne prakse.
- Azotna đubriva ne bi trebalo nanositi na zemlju namenjenu za međuseve ili useve kojima se fiksira azot.

Službeni glasnik RS, br. 23/2023

LITERATURA

European Commission (1991). Council Directive 91/676/EEC of 12 December 1991 concerning the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources. Dostupno onlajn: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1991/676/oj/eng>

Bundesministerium für Land- und Forstwirtschaft, Regionen und Wasserwirtschaft (2022): Verordnung des Bundesministers für Land- und Forstwirtschaft, Regionen und Wasserwirtschaft über das Aktionsprogramm zum Schutz der Gewässer vor Verunreinigung durch Nitrat aus landwirtschaftlichen Quellen (Nitrat-Aktionsprogramm-Verordnung – NAPV). Dostupno onlajn: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20012132>

Hölzl (2024). Ausbringungsverbote und Sperrfristende gem. NAPV sowie Abstandsaufgaben zu Oberflächengewässern incl. GLÖZ 4 und Gewässer-Definition. Landwirtschaftskammer Oberösterreich: Abteilung Pflanzenbau - Boden.Wasser.Schutz.Beratung, Linz.

Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine, Republička direkcija za vode, Beograd, Srbija (2016). Kodeks dobre poljoprivredne prakse za Srbiju - predlog zasnovan na zahtevima Direktive EU o nitratima.

Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine, Republička direkcija za vode, Beograd, Srbija, Institut za vodoprivredu „Jaroslav Černi“ (2018). Nacrt Akcionog programa u skladu sa zahtevima Direktive o nitratima 91/676/EEZ od 12. decembra 1991. godine (nacrt pripremljen u okviru projekta).

Službeni glasnik Republike Srbije (2023). Pravilnik o kodeksu dobre poljoprivredne prakse. br. 23/2023.

Pravilnik o veterinarsko-sanitarnim uslovima objekata za uzgoj i držanje kopitara, papkara, živine i kunića. „Službeni glasnik RS“, br. 81/06.

ANEKS: IZBACIVANJE AZOTA I PROIZVODNJA ĐUBRIVA KOD STOKE

Koeficijenti izlučivanja azota i količine proizvedenog stajnjaka za kategorije stoke u Srbiji. Izvor podataka: Koeficijenti izlučivanja azota: Crnogorska Uredba o načelima dobre poljoprivredne prakse za primenu đubriva ("Službeni glasnik Crne Gore", br. 29/2014); Dnevna proizvodnja stajnjaka/grlu: Poljoprivredni fakultet, Beogradski univerzitet, Beograd, 2004 (Kodeks dobre poljoprivredne prakse u Srbiji, 2016). Napomena: U trenutku pisanja nisu bile dostupne konkretne vrednosti za proizvodnju stajnjaka za ovce i koze za Srbiju. Iz tog razloga u tabeli su date vrednosti iz Crne Gore (Dnevna proizvodnja stajnjaka/grlu: Uredba o načelima dobre poljoprivredne prakse za primenu đubriva ("Službeni glasnik Crne Gore", br. 29/2014).

Kategorija stoke	Izlučivanje azota u kg N godišnje po grlu	Proizvodnja stajnjaka po grlu (m ³) mesečno POLUTEČNO ĐUBRIVO
Goveda		
Goveda mlađa od godinu dana (telad)	28,0	0,2
Muška junad	70,0	0,7
Ženska junad	56,0	0,8
Krave muzare	70,0	1,7
Svinje		
Prasad (ispod 20kg)	1,6	0,07
Nerasti za priplod	32,0	0,33
Krmače za priplod	24,0	0,46
Tovne svinje	12,0	0,15
Ovce i koze		
Ovce	7,0	0,2
Koze	3,5	0,2
Živina		
Tovne kokoške	0,2	0,002
Kokoške nosilje	0,3	0,005
Ćurani i ćurke	1,7	0,009

Besplatan **Kalkulator stajskog đubriva** (Microsoft Excel tabela) dostupna je pod sledećim QR kodom kao pomoć za proračun **kapaciteta za skladištenje stajnjaka i sadržaj azota u stajnjaku:**

The logo features the text "EU4GREEN" in a bold, sans-serif font. The "EU" and "GREEN" are in a dark teal color, while the "4" is in a vibrant green. The background is a light green gradient with dark teal and green triangular accents in the corners.

EU4GREEN